

פרק שלישי: מיבצעו של קצין הס"ס, שהפך למולטימיליונר בגרמניה החדשה

השכל של העשור

התוצאה: בני שתי הקבוצות גם יחד הוחזקו במשך תקופה ארוכה, במאסר בשחיין ובפורטוגל.

מי גנב את הכסף?

ל המיבצע בוצע בתור „סוד הרייך“. רבים מן המוסדות הגרמנים, שעזרו לביצוע לכל פרטי, לא ידעו כלל במה מדובר. כך, למשל, אירע מחזה היתולי בליסבון. לחברי השגרירות הנאצית שם נודע כי צומד להגיע מטוס מיוחד עם אורחים חשובים. הם מיהרו לנמלהתעופה, כדי לחלוק כבוד לאישים החשובים — וגדומה לראות כי המדובר בקבוצה של יהודים!

השגרירות הגרמנית דיווחה על פרשה זו לשר-החוץ הנאצי, סיפרה לו גם על האשרות המזוייפות, על תגובות הממשלה הפורטוגלית, ועל עיסקות-זהב של הס"ס בשוק השחור,

עמד קורט בכר עצמו. בין השאר ניתנה לנאמנים הזכות לקבוע מה גודל הרווחים ואת דרך חלוקתם.

החווה מספר 4 קבע את התמורה הגרמנית. הוא פירט את שמות המישים בני המשפחה שהורשו להגר לפורטוגל ולשחיין. הוא קבע כי חמשה בני-משפחה אחרים יישארו בגרמניה, כדי לערוב בחייהם לכך שהמהגרים „לא יפיצו בחו"ל סיפורי בדים“. נקבע כי הס"ס ישלם למהגרים סכום של 600 אלף דולאר ו-250 מארק לצורכי מחייתם בארצות אליהן יטעו.

החווה הוכן בטופס מסודר. אפילו חורין לא קיבל העתקה. הטופס היחיד נשמר בכספת הפרטית של בכר — ולדבריו אבד באופן מסתורי בעת בריחת הס"ס מבודפשט.

„אין לנו ברירה!“

חורין הסכים לכל. אבל חתימתו של חורין לבדו לא הספיקה. היו דרושות החתימות של כל בני המשפחה, שעל שמותיהם היה רשום הרכוש. בכר הטיל על אסיריו לאסוף אותם.

האסירים ידעו, כמוכר, היכן התחבאו שאר בני המשפחה. בעזרת הטלפון ורצים מיוחדים, נצטח כל בני המשפחה להופיע בבית נידח, באחד מפרברי העיר, שגם הוא היה שייך למשפחה. לכל אחד נאמר להביא עמו את חפציו, במישקל מכסימלי של 50 קילו לנפש. כך נאספו כחמישים נפשות — גברים, נשים וילדים. רק חלק מהם היו יהודים — אחרים היו יהודים-למחצה, יהודים שהתנצרו זה מכבר ואף אריים טהורים, שהתחננו עם בני המשפחה.

כולם ידעו כי מאות אלפי יהודים כבר נשלחו על ידי אייכמן למחנות-המוות. על כן, כשהגיעו לבית הנידח ומצאו מוקף משמרות גדולים של אנשי ס"ס חמושים, השתלט עליהם פחד-מוות. איש לא היה בטוח כי העיסקה תצא באמת לפועל — ושלא יישלחו פשוט ישר לאושוויץ.

בני המשפחה הצטופפו בכמה חדרים קטנטנים, נדחקו איש אל רעהו, המתנינו במשך שעות ארוכות לבואם של הקצינים ושל חורין. בהדרגה גברה ההיסטרית. הילדים צעקו ויללו. הנשים התייפחו בבכי. הגברים היו חוזרים ואחוזי-אימה.

במצב מיוחד נמצאו בני-המשפחה האריים. לאלה לא היה צפוי גורל הגירוש וההשמדה. הם לא ידעו לצאת מהונגריה ולחזר על רכושם. אולם גם הם הובאו אל הבית, והם נאלצו להישאר ולהמתין ככל האחרים.

לבסוף הופיע בכר, במדים מפוארים, עם פמלית וחורין. הוא הודיע שהושג הסכם, ציחה על אחד מקציניו לקראת באוזני הנאספים. איש לא היה מסוגל להקשיב בתשומת לב, לעקוב אחרי הפילפול המישטטני, בתום הקריאה דרש בכר שכולם יתמו מייד, מאחר שיש לצאת מיד לוינה, בדרך החו"ל.

רק אשה אחת סירבה. דייוו, אשתו של חורין, היתה בתו של מאנפרד וייס, מייסד השושלת הכלכלית. היא פרצה בהתקפת-כני, הודיעה שלא תחתום על שום הסכם המפקיר בני-ערובה מבני המשפחה לחסדי הגרמנים, מבלי שתהיה ערובה של ממש לחייהם.

לבסוף נכנעה גם היא. טוען אחד הנוכחים: „השפיץ עליה מראה הילדים הבוכים, שפחדו מפני אנשי הס"ס המזויינים“. מספר עד אחר: „חורין ניגש לאשתו, ניסה להרגיעה ואמר לה: אין לנו ברירה. אנו מופקדים לידיהם“. ואכן: האלטרנטיבה היחידה היתה אושוויץ.

סחימה, מירמה וזיופים

עם שחר נסתיימה החתימה, ובני המשפחה הועמסו על המכוניות שהמתניו להם. השיירה הגדולה נעה לעבר הגבול הגרמני. בדרך עברה על פני קבוצות של יהודים, שהיו בדרךם לתאי-הגאזים של מחנות-המוות, כשגנדרמים בעלי רובים מכודנים שומרים עליהם.

אם קיוו בני השיירה כי יגיעו במהרה לחוף מיבסחים, הרי לא הכירו עדיין את קורט בכר. בחינה נמסר להם כי יש עיכוב — עדיין אין אשרות-כניסה לחוץ-לארץ. בני המשפחה נכלאו בקרונות-רכבת על פסים צדדיים, בתחנה וינאית. חשדות בני המשפחה הלכו וגברו.

עבר יום, עברו כמה ימים. לאט-לאט חזר הפחד ללב בני המשפחה חסרי-הישע. הותר להם להתקלח בבית-מרחץ — ובמשך כמה דקות נוראות חששו שמא יצאו מהמקלחות אדיר-על, במקום מים.

מה רצה בכר? כעבור שבוע הופיע אצל בני המשפחה, תבע מחורין לחתום על מכתב אישי לידיו, האדמיראל הורטי, השליט ההונגרי. במכתב פרטי זה היה על חורין לאשר, בכתב ידו, כי העיסקה עם הס"ס באה מרצונו החופשי, ללא שום כפייה. בכר קיווה כי מכתב זה ימנע הפרעות אפשריות מצד השלטונות ההונגריים, שעדיין לא ידעו מאומה על התבולתו הגאונית. חוץ מזה יכול היה מכתב זה לשמש, לעת מצוא, אליבי אישי לבכר.

הפעם התעקש חורין: אמנם הסכים לכתוב מיד את המכתב, אך עמד על כך שימסור אותו לס"ס רק אחרי שיגיע לליסבון. בכר נעתר לבקשה זו. כתב חורין: „זהו הסכם ג'נטלמני... אני מוכנה כי אלוף-מישנה בכר יביא את העניין לידי פתרון חיובי... השכל הישר שלי אומר לי כי הסכם ג'נטלמני זה יבוצע בצורה המתאימה למושגיי הכבוד והמהוננים ביותר...“

מי חיבר משפטים אלה, בעלי הצליל הגרמני? אין ספק: בכר. אולם חורין הוסיף משפט, היגוייה ככרי ידו שלו: „אמנם השגנו את חרותנו בדרך זו, אולם משפחתנו פעלה במשך עשרות בשנים כה רבות למען ההונגריה, שאנו זכאים לכך...“

ברם, גם בזאת לא נסתיימה הסחימה של השודד. שוב עברו ימים, והשיירה לא זזה אל הגבול. קציני הס"ס חזרו על תירוציהם בעניין הקושיים שיש, כביכול, בהשגת אשרות-כניסה. בינתיים קיבלו בני-המשפחה מכתבים מקרוביהם בהונגריה, בהם סופר על המשך ההשמדה הנוראה. שוב גבר הלייחוש בלבם.

ואז בא בכר שוב. טען הוא: אין לו אפשרות להשיג 600 אלף דולאר, כפי שהוסכם, אלא רק 170 אלף דולאר. על כך הציע עיסקה נוספת: שהמשפחה תחתר על-430 אלף הדולארים הנותרים, ובכר יישחרר תמורתם חמשה בני-משפחה נוספים.

„לחורין לא היתה ברירה — הוא הסכים לכל. בני-המשפחה התכנסו, דנו במשך שעות ארוכות את מי מבין קרוביהם הנותרים להציל. לבסוף הוסכם על חמשה שמות. (אך חמשה אלה ניצלו רק כעבור זמן רב, אחרי תלאות נוראות).“

לבסוף באה הידיעה: הכל מוכן. פתאום קרה הכל במהירות ובוירויות מופלאה: קבוצה קטנה של בני-משפחה, בנייהם נשים הרות, טסה במטוס שחיצי לציריך — בלי דרכונים, בלי אשרות-כניסה. קבוצה גדולה יותר, שמנתה 32 נפש, טסה במטוס גרמני לפורטוגל, כשבוצה דרכונים ואשרות. רק לאחר מכן נתברר לבני הקבוצה כי כל האשרות זוייפו עליהם מתלקת-הזיופים, של הס"ס.

מיפעלי הענק

של משפחת מאנפרד וייס, על אי-הדאגה צ'פל, היו רק חלק מן הרכוש העצום של המשפחה, שנחטם על-ידי בכר, תוך ניצול חסרי-האימה שנוצרה על-ידי אייכמן. המפעלים הוזרמו.

שהפריעו לעסקות השגרירות עצמה. שר-החוץ נרגז מאד על התערבות הס"ס בענייניו, ציחה לערוך במשרד-החוץ הגרמני חקירה מדוקדקת כדי לברר עם מישהו מן הצוות שלו עזר לס"ס לבצע את המיבצע.

מה היה טיב העסקות הכלכליות? בין השאר טוען כיום בכר כי שילם לבני המשפחה תשלומים ניכרים בדולארים. בני-המשפחה עצמם טוענים כי לא ראו מעולם אף סנט אחד מתשלומים אלה. לאן נעלם הכסף? קרוב לחדאי לחשבונו הסודי של בכר בבנק שחייצי, שנועד לשמש בסיס לעושרו אחרי המלחמה.

לכעסו של שר-החוץ, ריבנטרופ, היו סיבות עמוקות. נציגו בבודפשט היה ויונמייר, שגם הוא העיד בכתב במשפט אייכמן. ויונמייר רצה להעביר את מיפעלי מאנפרד וייס דחקא לידו הרמן גרינג — כי ריבנטרופ היה, באותם הימים, בעל-ברית של גרינג במלחמת-האחים הניצחית בקרב הצמרת הנאצית. פעולתו של בכר נראתה לו כחקיעת סכין בגב משרד-החוץ.

לכן גם השתדל בכר לעקוף את משרד-החוץ ככל האפשר. הוא עצמו השיג לכל המהגרים דרכונים גרמניים, אשר בהם חסר סימן-הכר שהיה חובה לכל היהודים — האות הלאטינית 'J', שהתנוססה בצורה בולטת בדרכוניהם של היהודים.

אמיתיות — והרי הס"ס לא יכול היה לבוא במקום משרד-החוץ ביחסי-חוץ רישמיים. על כן נוקק בכר לזייפנים המיקצועיים, שעבדו לעשרותיהם בשרות הס"ס, ושעסקו בהכנת אשרות מזוייפות, שטרות-כסף מזוייפים ודרכונים מזוייפים.

איש אחד חזר מליסבון לגרמניה, יחד עם קצין הס"ס שליחה את הקבוצה. היה זה אחד מאנשי המפתח של מיפעלי מאנפרד וייס — ד"ר וילהלם ביליך, שגורלו עוד יחזור ויעניין את הקורא במיסגרת סידרה זו. ביליך נימנה עם חמשת בני-הערובה שהיו צריכים להישאר בגרמניה, עם בכר, כדי לוודא כי המהגרים היהודיים לא יגלו את פרטי העיסקה ברבים. הם גם היו צריכים לעזור לבכר בניהול המיפעלים העצומים.

גורלם של המהגרים עצמם השתפר בהדרגה. הם שוחררו ממקומות מעצרם, יכלו לעבור למלונות-ספא. אחד מהם, הבארון מוריס קורנפלד, הופגש על-ידי אחד מלקוחותיו ההונגריים עם השליט הפורטוגלי, סאלאזאר, והפך במהרה ליועצו הכלכלי של הדיקטטור.

בינתיים נודע להונגרים כי המפעל הגדול ביותר במדינתם נפל לידי הגרמנים. הורטי מינה באופן מיוחד „שר כלכלי ללא תיק“, כדי למנוע את הדבר. אך הלה העלה חרס בידיו: באותם הימים שחו בהונגריה כמה דכיות של הס"ס-הקרבתי. כל התנגדות היתה לשוא. לפי דרישת הגרמנים, נאלצה הממשלה ההונגרית לפטר את השר הנמרץ מדי העיסקה של בכר הוכרה רישמית.

מה מצב המשפחה כיום? כמה מבניה שיגשו בחוץ לארץ, הפכו שוב למיליונרים. אחרי המלחמה שלחו את אחד מהם להונגריה, כדי לברר שם אם אפשר לקבל בחזרה את המפעלים, אך הממשלה הקומוניסטית האשימה אותו — ואת שאר בני המשפחה — בכר שטיפנו פעולה עם הנאצים, והאיש שמח לצאת בשלום מהונגריה. המיפעלים עברו לידי המדינה (ושימשו, אגב, אחד ממוקדי המרד ההונגרי של 1956).

כיום חיים בני המשפחה בחצי תריסר ארצות, כמיליונרים צנועים. בפי כולם מהווה השם „קורט בכר“ מילת-גידוף. משום מה אין הם מוכנים לקבל את גירסתו של בכר עצמו, הטוען כי עשה כל מה שעשה מתוך רוחב-לב ואהבת-אדם טהורה, כדי להציל את חייהם ואת רכושם של היהודים המיסכנים.